

«ՃԱՆԱԳԵԼ ՉԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՉԽՐԱՏ...»

Posted on September 16, 2013 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Երան Գույումճեան, «Ազատ Խօսք», Լիկոսիա, 16 Սեպտեմբեր 2013

✘ Ուսումնական տարուան ամեն վերամուտին, նորովի կը փորձենք իմաստաւորել ու արժեւորել՝ աւելի քան 1600 տարուայ վաղեմութիւն ունեցող, հայերէնի թարգմանուած առաջին նախադասութիւնը՝ «Ճանաչել գիմաստութիւն եւ գիրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ»: Արդարեւ, Գիրերու Գիւտէն ետք, 5-րդ դարուն, այս նախադասութեամբ արտայայտուած միտքը, գաղափար-ապրումը դարձաւ հիմքերու հիմքը հայ ազգային ինքնագիտակցութեան, ինքնաճանաչման հզօր զարթօնքի, տուն տալով հայ գիր ու գրականութեան, հայ Բառ ու Բանի, հայ երգ ու տաղի նորանոր բռնկումներուն...: Դարձաւ բանալին հայ ոսկեղենիկ մշակոյթի ոսկեղենիկ կուտակումներուն, որոնք՝ ոգեղէն հրայրքի ժայթքումով մը կարծեք, հրաշակերտուեցան իրերայաջորդ ստեղծագործութիւններով, արուեստի եւ մշակոյթի բոլոր բնագաւառներէն ներս ալ, ընդգրկելով նաեւ մեր հիասքանչ ճարտարապետութեան, քանդակագործութեան, մանրանկարչութեան, ձեռագրական արուեստի եւ այլ ոլորտները..., 5-րդ դարը իրաւամբ ընծայելով ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՈՍԿԵԴԱՐ:

Երան Գույումճեան, «Ազատ Խօսք», Լիկոսիա, 16 Սեպտեմբեր 2013

✘ Ուսումնական տարուան ամեն վերամուտին, նորովի կը փորձենք իմաստաւորել ու արժեւորել՝ աւելի քան 1600 տարուայ վաղեմութիւն ունեցող, հայերէնի թարգմանուած առաջին նախադասութիւնը՝ «Ճանաչել գիմաստութիւն եւ գիրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ»: Արդարեւ, Գիրերու Գիւտէն ետք, 5-րդ դարուն, այս նախադասութեամբ արտայայտուած միտքը, գաղափար-ապրումը դարձաւ հիմքերու հիմքը հայ ազգային ինքնագիտակցութեան, ինքնաճանաչման հզօր զարթօնքի, տուն տալով հայ գիր ու գրականութեան, հայ Բառ ու Բանի, հայ երգ ու տաղի նորանոր բռնկումներուն...: Դարձաւ բանալին հայ ոսկեղենիկ մշակոյթի ոսկեղենիկ կուտակումներուն, որոնք՝ ոգեղէն հրայրքի ժայթքումով մը կարծեք, հրաշակերտուեցան իրերայաջորդ ստեղծագործութիւններով, արուեստի եւ մշակոյթի բոլոր բնագաւառներէն ներս ալ, ընդգրկելով նաեւ մեր հիասքանչ ճարտարապետութեան, քանդակագործութեան, մանրանկարչութեան, ձեռագրական արուեստի եւ այլ ոլորտները..., 5-րդ դարը իրաւամբ ընծայելով ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՈՍԿԵԴԱՐ:

Ոսկեղենիկ այդ մշակոյթի կուտակումները դարձան վիթխարի ոգեղէն ոյժ, ազգային ինքնաճանաչման եւ ինքնապահպանման հզօրագոյն եւ անխորտակելի վեմ, «Դարերու դիմաց կեցող ադամանդեայ ապառաժ», որ միաւորեց, պահեց-պահպանեց մեզ որպէս ազգ հայոց, լուսաւորեց մեր ճամբան՝ դարերու մուտք բաւիղներուն ընդմէջէն...:

Ճանաչողութիւնը կամ իմացութիւնը, ամենալայն ու ամենախոր իմաստով, հիմքերու հիմքն է մշակոյթի եւ կրթութեան, քանզի անիկա կ'ենթադրէ, գերազանցօրէն, ապրուած գիտակցութիւն, որ աւելին է քան պարզ, վերացական գիտակցութիւնը: Աւելին՝ քան զուտ բանականութեամբ ընկալուածը, ուրկէ բացակայ է զգացումը, ապրումը...: Կարելի՞ է, օրինակ, բանականութեամբ միայն ընկալել լոյսն ու խաւարը, բոյրն ու թոյրը, տաքն ու պաղը, առանց զանոնք զգալու եւ ապրելու ունակութեան: Նոյն այս ճանաչողութեան եական կարեւորութիւնը շեշտեր էր դարեր առաջ Հելլէն մեծ իմաստասէր Սոկրատեսը, «ՃԱՆԻՐ ՉՔԵՉ»ը համարելով ճշմարիտ կրթութեան հիմքը: «Ճանիր Չքեզ», այսինքն ճանչցիր կամ իմացիր քու մարդկային եութիւնդ, ինքնութիւնդ, եւ անշուշտ՝ ազգային ինքնութիւնդ, քանզի վերացական մարդ չկայ եւ մարդկային ինքնութիւնը կը դառնայ որոշակի՝ իւրաքանչիւր մարդու ազգային դիմագիծով, ազգային գոյնով ու երանգով, բոյրով ու թոյրով...: Ազգային տեսակով:

Դարեր շարունակ, «Ճանաչել Չինաստանին եւ Չինաստանը» դարձաւ մեր ժողովուրդի դաստիարակութեան, կրթութեան ուղեցոյց սկզբունքը, առանց որուն մենք վստահաբար պիտի խարխափէինք ուղեմուտը՝ պատմութեան փոթորկայոյց հողմերուն մէջ, կորսնցնելով մեզ բնորոշող ազգային ինքնութիւնն ու եութիւնը, հայեցիութիւնը, հայ հոգին...:

Իսկ՝ հիմա՞: Ներկայիս, սպառնողական, նիւթապաշտ եւ շահամոլ «քաղաքակրթութեան» յորձանքին մէջ, ուշագրաւ է որ մատուցած սերունդը կը դառնայ ենթակայ՝ Եապէս շահոյթ ու գերշահոյթ հետապնդող, պաստառներէն ու հրապարակներէն շարունակաբար գովազդուող գանգուածային հակա-մշակոյթի եւ հակա-կրթութեան տարրերուն, աղմկարար երգ-երաժշտութենէն մինչեւ գռեհիկ ու գռեհկացնող զուարճանքները, ապառոջ սննդատեսակներէն մինչեւ արդի ապրելակերպը ցոլացնող ապագային, ապաբարոյ վարքին ու բարքին, նիստ ու կացին..., որոնք օրն ի բուն կը խուժեն անոր մատուցած ուղեղէն եւ կենցաղէն ներս, եղծանելով ու ժխտելով մարդկային ասանդակական արժէքները, խափանելով անոր ինքնաճանաչողութիւնը, ինքնագիտակցութիւնը, խաթարելով անոր ճաշակը:

Չուզահեռաբար, արագասոյր եւ վիթխարածաւալ տեղեկատուութեանց, սրընթաց աճող գիտահնարքներու, թեքնիք «հրաշք»ներու նորօրեայ խառնիճադանճին մէջ, ունի՞ մարդ Եակը, առ հասարակ, թափանցամտութիւնը՝ ըմբռնելու դարերէն եկող այդ պատգամին խորհուրդը: Հարց կու տա՞նք նորովի եւ ըստ եութեան, թէ ի՞նչ է վերջապէս ճշմարիտ կրթութիւնը: Գիտելիքներու, տեղեկութեանց, ծանօթութեանց քանակական կուտակումը...: Լեզուներու իմացութիւնը...: Թեքնիք սարքերու օգտագործումը...կամ ուսողութեան բարդ խնդիր լուծելու ունակութիւնը...: Ծիշդ է որ այս բոլորը կ'աճանցուին ուսման ու կրթութեան հետ: Սակայն, բուն դաստիարակութիւնը, անոր վախճանական նպատակը՝ դարձեալ եւ դարձեալ իմաստութեան ճանաչողութիւնն է, որ կը սորվեցնէ մարդ Եակին՝ կեանքը ճիշդ ապրելու արուեստը: Ծշմարիտ կրթութիւնն է որ մարդ Եակին, մատուցած սերունդին ի մասնաւորի, կը փոխանցէ համամարդկային ու ազգային մշակութային ժառանգութեան արժէքները, զայն հաղորդակից կը դարձնէ բարիին ու ազնիւին, առաքինութեանց, կեանքի իտեալներուն, բնութեան ու տիեզերքի ներդաշնակութեան, բարոյական բարձրագոյն օրէնքներուն հետ, միաժամանակ անոր մէջ կը մշակէ գեղեցիկի ու ճշմարիտի ճաշակը, ինքնուրոյն մտածելու, դիտելու եւ դատելու, երեւոյթները իմաստաւորելու եւ արժէւորելու հոգեմտաւոր վարժութիւնը...:

Առանձնապէս ընդգծելու է, որ բազմապատիկ դժուար է դարձած մեր օրերուն՝ ուղղորդել մատուցած սերունդի դաստիարակութեան ընթացքը, երբ տակաւ ան կը դառնայ զոհը նաեւ ու յատկապէս՝ սրընթաց աճող ժամանակակից գիտահնարքներու եւ *թեքնոլոճիի*: Համակարգիչը, համակարգչային բազմապիսի խաղերը, բջջային *վիրթուալ* տարածքի սարքերը՝ իրենց բիւր հնարաւորութիւններով, կլանած կը թուին ըլլալ անոր համակ ուշադրութիւնը, զայն հեռացնելով մարդկային բնական կապերէն, գիր ու գրականութենէն, իրա՛ւ արուեստէն ու մշակոյթէն...: Ծշմարիտ դաստիարակութենէն: Տակաւ տխուր ականատեսը կը դառնանք, թէ ինչպէ՞ս այդ թեքնիք «հրաշալիքները» կը սպառնան ռոպոթացնել մատուցած ուղեղները, բթացնել մարդկային սիրտն ու զգացումները, բրտացնել հոգին...: Եւ մանաւանդ՝ տարրականացնել գիտակցութիւնը, զայն դարձնել դիւրաւ կառավարելի...:

Հրամայական, ճակատագրական հիմնախնդիր է այսօր՝ խեղաթիւրուած դաստիարակութեան այս ընթացքէն վերադարձը դէպի ճշմարիտ դաստիարակութիւն, որ կրնայ, անտարակոյս, դառնալ յոյսն ու լոյսը մարդկութեան բարոյական-մշակութային Վերածնունդին:

Մեր փոքր ածուն նոյնպէս որքան խոցելի է դարձած այս հակակրթութեան եւ հակամշակոյթի ահարկու հոսանքին դէմ յանդիման, ուր հայ երեխան ու հայ պատանին եւս հաւատարիմ յաճախորդ-զոհն են՝ նիւթապաշտ, օգտապաշտ եւ շահամոլ քաղաքակրթութեան ստեղծած թեքնիք «բարիքներուն», թէ խորթ չարժեքներուն, որոնք կ'իշխեն անոնց դեռատի հոգիներուն վրայ, կը սպառնան այլասերել բուն մարդկայինն ու ազգայինը անոնց մէջ, խափանել անոնց ինքնաճանաչումն ու ինքնագիտակցութիւնը՝ Ո՞Վ ԵՄ ԵՍ, ՈՒՐԿԵ՞ ԿՈՒ ԳԱՄ ԵՒ Ո՞ՒՐ Կ'ԵՐԹԱՄ Եական հարցադրումները...: Չանոնք յատկապէս կը հեռացնեն իրենց ազգային ինքնաճանաչման բուն հիմքը կազմող Մեծասքանչէն, հայ բնիկ ու հարագատ մշակութային համակարգի արժեքներէն:

Կրթական վերամուտի այս օրերուն, հայ նորահաս սերունդին համար ի մասնաւորի, նորոգ իմաստով եւ ահագանգային զարթուցիչի նման կը հնչէ՝ «Ճանաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ, Իմանալ զբանս հանճարոյ» դարաւոր ՈՒՂԵՑՈՅՑ-ՊԱՏԳԱՄԸ, որպէս ինքնաճանաչման, ինքնագիտակցութեան կոչ ու հրաւեր՝ ազգային ու համամարդկային առումներով ալ: Խորիմաստ այս պատգամին ճիշդ ըմբռնումն ու լիարժեք կենսագործումը անոր կեանքէն ներս դարձեր են ներկայիս, առաւել քան երբեք, ազգային փրկութեան լաստ, մի նոր «ԵՂԻՑԻ ԼՈՅՍ», երաշխիք Հայեցի Լինելութեան եւ Ազգային Վերածնունդի:

